

## DEİZİM VE İSLAMİYET

Küreselleşme ürünlerin fikirlerin, kültürlerin bütünleşmesi anlamına gelir. Ve bu cihetle artık dünya Bediüzzamanın da dediği gibi "Küre-i Arzı bir köy sekline" girmiştir.

İnteraktif denilen etkileşime dayalı iletişim ve ilişki ile bu zamanda "bilgi ve düşüncelerin" yayılma hızında artmış vaziyette.

Bu her türlü bilgi ve düşüncenin hızlı yayılması ile doğru yanlış, hak batıl ayrımı olmaksızın eskilerde gazete sonra radyo, daha sonra televizyon şimdilerde internet, sosyal medya ile zihinlerimiz hayatlarımızı işgal edilmiş vaziyette. Özellikle internet, televizyon ve sosyal medya ile yayılan bu bazan sefahate bazen fikri yanlış görüşlere karşı koymak oldukça zor. Üstad da bu karşı koymadaki zorluğa dikkat çekmek adına Mesnevî-i Nuriye'de şu ifadeyi kullanıyor.

İ'lem Eyyühel-Aziz!

MESNEVİ-İ NURİYE 123

Küre-i Arzı bir köy şekline sokan şu medeniyet-i sefihe ile gaflet perdesi pek kalınlaşmıştır. Ta'dili, büyük bir himmete muhtaçtır. Ve keza beşeriyet ruhundan dünyaya nâzır pek çok menfezler açmıştır. Bunların kapatılması ancak Allah'ın lütfuna mazhar olanlara müyesser olur.

16. yy sonlarına doğru başlayan sanayi inkılabı "madde planında", reform ve rönnesans hareketleri de "mana planında" Avrupadan başlayarak tüm insanlık aleminde çok büyük etkileri olmuş inkılablardır. Küreselleşme ve interaktivitenin de artması ile özellikle fikir ve inanca noktasında da faydalı bilgilerin yanında çok zararlı, tahripkar başta insanlığı sonra onu muhafaza etmenin tek yolu olan din hakikatına muhalif bir çok görüş, öğreti iddia hızla yayılmaya başladı. Bunlar biri de bu derste anlamaya çalışacağım

### Deizm'dir.

Ülkemizde de hızla yayılan hatta ortaokul ve lise düzeyinde kendine bir çok müsteri bulan bu fikir, bu fikrin ana görüşleri ve bu görüşlere karşı islamiyet içinde var olan açıklamaları izahları anlamaya, öğrenmeye çalışacağım. Öncelikle şunu bilmeliyim ki Deizm tahrip olmuş hristiyanlığa karşı çıkmış onların insanlığa aykırı bazı itikadi ve tatbiki uygulamalarını reddetmiş bir fikir akımıdır. Maalesef islamiyetin de reddettiği bu itikadi ve tatbiki görüşlere veya uygulamalara müslümanlarında farklı şekilde bulması ve aynı hatalara düşmesi ile beraber bizi de tehdit eder hale geldi.

## ALEM-i İSLAM OLARAK BÖYLE FİKRİ SALDIRILAR- DAN KORUMALI MIYIZ ?

Kesinlikle hayır. Tam tersi din ve onun ifade ettiği hakikatların daha rahat konuşulması gerektiği bir zamandayız. İslamiyet vahiy ile beraber tebliğe başladığında karşısında o zamanlar gücü, iktidarı, kadim uygarlıkları "cehalet" ile itham etmiş. Ve cehalet ile itham ettiği uygarlıklar o zamanın süper güçleri yani batıda roma, ortadoğuda iran, uzakdoğuda çin. Ve vahyin terbiyesi dönüştürücülüğü karşısında bu uygarlıklar önce mana sonra maddede sahasında mağlub olmuşlar.

Biraz daha yakın tarihe geldiğimizde tahrif olmuş hristiyanlığın dışladığı cevap veremeyip karşısında aciz kaldığı ve "ne işi var atinaların kudüste" diyerek düşmanın simgesi olan atinanın dinin simgesi olan kudüse girmemesi yani aklın dinde yeri yoktur ifadesine karşı alem-i islam atınaya karşı "mekki ve medeni" yani vahyin ışığında İmam-i Gazali gibi zâtlarla mücadele vermiş fikir üretmiş. Ve tarihi boyunca Farabi, İbn-i Sina İbn-i Rüşd gibi bugün bile bütün insanlığın kabul ettiği görüşleri bir çok görüşe ve bilime temel teşkil etmiş insanları yetiştirmiştir.

Belki de bu asrın en büyük mütefekkeri olan Bediüzzaman'a "Kur'an'ın sönmez ve söndürülmez manevi bir güneş hükmünde olduğunu, ben dünyaya isbat edeceğim ve göstereceğim!" sözünü söylettiren ve "İslamiyet güneş gibidir iflemekle sönmez. Gündüz gibidir, göz yummakla gece olmaz. Gözünü kapayan yalnız kendine gece yapar" iddiasında bulunduran İslamiyetin yarı Kur'an ve Sünnetin insanı yete dayalı akli, kalbi mutmainliği netice veren hakikatlarıdır.

Öyüden korkmaya gerek yok.

"Ümitvar olunuz, şu istikbal inkılâbı içinde en yüksek gör sadô İslam'ın sadôsı olacaktır."

Bize düşen doğru olan İslamiyeti İslamiyetin doğruluğunu hem fikir hem fiil boyutunda doğru anlamak ve yaşamak.

Hem zaman-ı saadetten şimdiye kadar hiçbir tarih bize bildirmiyor ki; bir müslüman muhakeme-i akliyesiyle başka bir dini, İslâmiyet'e tercih etmiş olsun ve delil ile başka bir dine dâhil olmuş olsun. Dinden çıkanlar var, o başka mesele.. taklid ise, ehemmiyetsizdir. Halbuki edyan-ı saire müntesibleri mutlaka fevc fevc, muhakeme-i

akliye ile ve bürhan-ı katî ile daire-i İslâmiyet'e dâhil olmuşlar ve olmaktadır. Eğer biz, doğru İslâmiyet'i ve İslâmiyet'e lâyık doğruluğu ve istikameti göstersek, bundan sonra onlardan fevc fevc dâhil olacaklardır.

Hem de tarih bize bildiriyor ki: Ehl-i İslâm'ın temeddünü, hakikat-ı İslâmiyete ittiba'ları nisbetindedir. Başkalarının temeddünü ise, dinleriyle makûsen mütenasibdir. Hem de hakikat bize bildiriyor ki: Mütenebbih olan beşer, dinsiz olamaz. Lâsiyyema uyanmış, insanıyeti tatmış, müstakbele ve ebede namzed olmuş adam dinsiz yaşayamaz. Zira uyanmış bir beşer, kâinatın tehacümüne karşı istinad edecek ve gayr-ı mahdud âmâline (emellerine) neşv ü nema verecek ve istimdâdgâhı olacak noktayı -yani din-i hak olan dane-i hakikatı- elde etmezse yaşayamaz. Bu sırdandır ki; herkeste din-i hakkı bulmak için bir meyl-i taharri uyanmıştır. Demek istikbalde nev'-i beşerin din-i fitrîsi İslâmiyet olacağına beraat-ül istihlal vardır.

Geçmişte böyle insanlığı savurmuş fikir akımlarına karşı durmuş bir din hakikatına sahip müslümanların bu zamanda çoğu taklide dayalı, zayıf fikir akımlarından korkmasına gerek yoktur.

Bugün ısrarla din ve İslam diyorsak arkamızın kuvvetin elimizde ki bilgilerin gücündendir.

## KORKMAMIZ GEREKEN NEDİR ?

Bu tür düşüncelerden hatta düşünen insanlardan korkmamalıyız. Zira sorgulayan ve sorularının farkında olan, araştıran bir insan Kur'an'ın en has müsterisidir. İslamiyetin bütün esasları ve öğretileri insanîyetin bütünselliği içinde nasıplıdır yani isbata, mutmainliğe dayalıdır.

Bu yüzden ayetler muhatabını sürekli düşünmeye akletmeye serkeder.

26  
ihtiyacı şedidini dinsizliğin zuhuruyla küre-i arzın kıt'aları ve devletleri birer insan gibi hissetmeğe başlamışlar. Hem âyât-ı Kur'aniye, başlarında ve âhirlerinde beşeri aklına havale eder. "Aklına bak" der, "Fikrine, kalbine müracaat et, meşveret et, onunla görüş ki, bu hakikatı bilesin" diyor.

Meselâ: Bakınız, o âyetlerin başında ve âhirlerinde diyor ki: "Neden bakmıyorsunuz? İbret almıyorsunuz? Bakınız ki, hakikatı bilesiniz." "Biliniz" ve "Bil" hakikatına dikkat et. "Acaba neden beşer bilemiyorlar, cehl-i mürekkebe düşüyorlar? Neden taakkul etmiyorlar, divaneliğe düşerler? Neden bakmıyorlar, hakkı görmeye kör olmuşlar? Neden insan sergüzeşt-i hayatında, hâdisat-ı âlemden tahattur ve tefekkür etmiyor ki, istikamet yolunu bulsun. Neden tefekkür ve tedebbür ve aklın muhakeme etmiyorlar, dalalete düşüyorlar. Ey insanlar ibret alın! Geçmiş kurûnlardan ibret alıp gelecek manevî belalardan kurtulmağa çalışınız!" manasında gelen âyetlerin bu cümlelerine kıyasen çok âyetlerde beşeri aklına, fikriyle meşverete havale ediyor.

Elimizde böyle sağlam bir kaynak varken korkmamız gereken tek şey bu kaynaktan nasipsiz, düşünmekten araştırmaktan uzak, hayattan kopartılmış, hayalata

hikayeye bina edilmiş taklide dayalı din ve mukallidi ham müslümanlardır.

## ZARARLI FIKİRLERE BAKIŞIMIZ NASIL OLMALI?

Zehir hücrelere ve yaşayan dokulara kimyasal, biyokimyasal yada radyoaktif nitelikte zarar veren her türlü maddeye denilir.

Panzehir de zehrin yaptığı etkiyi durduran, önleyen veya ters etki yapan maddelere verilen isimdir.

Ve teknik olarak panzehir yine zehirden faydalanarak yapılır.

Bu tür fikir akımları hassaten konum olan deizmin argümanları ve iddiaları doğru bir birikim ve teknik eğitiminden sonra üzerinde inceleme yapıldığında dert içinde dermanı, zehir içinde panzehiri bulabiliriz.

Konunun başında önemli bir noktaya değinmiştim. Ateizm, deizm gibi görüşler tahrip olmuş, bozulmuş hristiyanlığa karşı bir protesto olarak ortaya çıkmıştı.

O zaman şu soruyu kendime soruyorum

İslamiyet neden nazil oldu? Hristiyanlık hayalât ile, itikadi problem ile, insanlığa değer katmayan normları ile insanıyeti tatmin etmeyen bir hale geldiği için İslamiyet nazil oldu.

Bu noktada deizm ile islamiyetin dšsmanı ortak. Dšsman nedir "insanieti tatmin etmeyen, maddi manevi hayatına deęer katmayan, aklı iptal edip křrř karřne taklide dayanan, kurumsal yapıları ile toplumu sřmřren din anlayıřı yonı řv andaki tahrif olmuř hriřtiyanlık, yahudilik" Dikkatli bir sekilde dšsındřęřmřzde tapıncı bir zihniyetle iacerięini arařtırmadan yorum yapmadıęımızda gřreceęimiz ve anlayacaęımız řv ki řv an deizmin vurdđęu tahrif edilmiř hriřtiyanlıęa vuran onu sorgulayan, eleřtiren dšřnce bize gřca katar.

## KUR'AN'IN ELEşTİRİSEL EğİTİM METODU

Bir makalede okuduęum bir ifade beni cok gřzel bir tepekkřre sevk etti.

"Eleştiri yol gşstermek icindir. Yoldan cikarmak icin değildir". Nefsimin uygulayamadığı bu mşsbet eleştiri tarzını Kur'an'da cok net bir sekilde mşşahade edebiliriz

Kur'an bir cihetle eleştiri kitabıdır. Beni israil, Yahudiler, Hriřtiyanlar eleştirilir. Ve aklını kullanan bir insan tahrif olmuş bu dinlere Kur'an'in yaptığı eleştirilere bakarak kendine cok gşzel ve Kur'ani bir tabirle sıratı mşştakim yani istikametli bir yol cikarabilir ve cikarmalıdır.

Yahudiliğin ve hristiyanlığın eleştirildiği yönler, uygulamalar, itikadlar bugün "vasıf" şeklinde her insanda bulunabilir. Geamışte o insanları yoldan çıkaran bu vasıflar kişiyi "son din olan islam" içinde olsa bile onu doğrudan ve haktan uzaklaştırabilir. O yüzden Kur'an'ın geamiş asır ve insanlar hatta dinler üzerinden yaptığı aktarımları hikaye olarak, yalnızca ibret almak için okumamalıyız. Kur'an insanlığa bunları anlatırken bize gerek itikadi, gerek ahlaki, gerek toplumsal olarak hem maddi hem manevi sağlam temeller kurmak adına anlatır. Kur'an okumalarımızı bu minvalde yapmak gerek. Yoksa Kur'an'ı bir tabirle bu hadisi "Kur'ani bir tabir ile" ESATIRULEVVELİN (ENFAL-31 / NAHL 24 / MÜMİNUN 83) okursak aynı hatalara düşmek kaçınılmazdır. Zira mazi müstakbelin âyinesidir. Kur'an geamiş kavimleri anlatırken geleceğin imarını yapar. Bediüzzaman buna işareten bu hakikati teyid eden şu tesbiti yapar:

hedeflerini tayin ediyor. Beşerin arkasına dest-i teşviki vurup o gayeye sevk ediyor. Zaman-ı mazi, zaman-ı müstakbel tohumlarının mahzeni ve şuanatının âyinesi olduğu gibi; müstakbel dahi mazinin tarlası ve ahvalinin âyinesidir. Şimdi misal olarak o çok vasi' menba'dan yalnız birkaç nümunelerini beyan edeceğiz:

SÖZLER-254

Deizmin eleştirisi zehirlerine Kur'an'dan çok rahat panzehir bulabiliriz.



## DEİZMİN ELEŞTİRİ VE İDDİALARI NELERDİR?

Konunun başında ifade ettiğimiz üzere deizmin ilk fikir babaları bu fikir akımını tahrif olmuş hristiyanlığa karşı bir tepki hareketi olarak kurmuşlar.

Deizmin geneline baktığımızda genel itibarı olarak dört gruba ayrıldığını görüyoruz. Samuel Clark isimli deizmi inceleyen ve elestrisel yazılar yazan araştırmacı yazarın tesbitine göre dört sınıf ayrılan deizm bu yönü ile bile tutarsız ve kendi içinde çelişkiler barındıran bir yapısı olduğu aşikar.

Bütün bu grupları tek tek yazıp incelemeye gerek yok. Yapmam gereken bu fikir akımının ana iddia ve eleştirilenin hakikatı islam tarafından nasıl red olduğunu anlamak.

Ve deizmin bu eleştirisi ve iddialarına karşı islam'ın ten-ü taze bakış açılarını ve ifadelerini öğrenmek. Nasıl ki tahrif olmuş hristiyanlık deizm, agnostizm, teizm, ateizm gibi akımlara karşı koyamayıp acaresiz kaldı, bende din hakikatın doğru anlayıp, anlatamazsam aynı hatalara düşerim hem kendimin hemde çoluk çocuğumun din anlayışı aynı tehlike ile karşı karşıya kalacağı muhakkaktır.

## Deizm'in SAVUNDUĞU FİKRİLER

1- Deizm insan söz konusu olduğunda ikna dilinin tercih edilmesini istemekte, dikte ve empozeyi reddetmekte ve dışarıdan bazı gerçeklerin önerilmesine de karşı durmaktadır.

Deizm'in tahrip olmuş hristiyanlığa karşı kullandığı bu fikir aslında Kur'an'ın yani İslamiyetin bana teklif ettiği din anlayışını da isbat ediyor.

2aten bir önceki derste çok önemli bir noktaya değinmiştim. "Deizm tahrip olmuş hristiyanlığa karşı bir protesto akımıydı. Hristiyanlığın hayalata, taklide dayalı akli iptal eden yaklaşımını eleştiriyordu. Aynı eleştirilerin daha fazlasını zaten Kur'an'da yapıyordu. Dolayısıyla İslamiyete güç katar."

Bu noktada yapmam gereken dinimi yani Kur'an ve sünnet-i seniyye öğretisini taklide, hayalat menkibe ve hayalata bina ederek, ötekelestirerek değil taklidin karşısına tahkiki, hayalat, hikayat ve menkibenin karşısına hakikatı, ötekilestirmenin yerine iaselleştirmeyi yaparak insandan İslama formülü ile insanîyetin içinde var olan İslamiyet arayışının farkındalığını yakalamak olmalı.

İnsan fıtrat dindedir yani insanın yaradılışının arayışının neticesinde ulaşacağı bir hakikattir. Fıtrat kendine ait olmayan şeyi reddeder. Bunu çok derste ifade ettiğim gibi bu hakikati akla yaklaştıracak bir misal ile bunu teyid etmek istiyorum. Ben elime batan bir kıymık parçasının farkında olarak onu vaktinde çıkarırsam vücud önce sisme sonra apse ile onu dışarı atacak. Bir başka örnek yemek yerken yediğimiz yemek içinde ona ait olmayan, fıtrata aykırı olan bir şey varsa ağız ve dil hemen onu fark edip tükürük ile dışarı atacak.

İşte İslamiyetin içindeki insanîyeti, insanîyetin aradığı İslamiyeti doğru ve tahkiki bir şekilde bulamazsak insan nefsi din hakikatının bir çok rüknünü ve belki de tamamını reddedecek. Din bu insan için hayatı kısıtlayan, özgürlükleri sınırlayan ve itaat ve ibadetle beni zorla bir şeyler yapmaya zorlayan bir "yasa koyucuya" dönüşecek.

Din eğer bir yasa koyucu seviyesine inerse ve bu yasa ve kurallar insanîyetin gereksinimi olduğu anlaşılmasın ve farkına varılmazsa insanîyeti işgal eden bir sisteme döner.

Yahudiliğin tahrif olup hakikatten uzak ve insanın hayatını kısıtlayan anlamsız kurallar silsilesine dönüştüğü için İsa (A.S) ile hakiki hristiyanlık nazil olmuş. Sonra maalesef hristiyanlık da aynı akibete düçar olmuş.

Yapmam gereken şey gerek kendi nefsimle gerek evladu iyalime ve sair insanlara dini anlarken ve anlatırken ibadet veya fıkhi kurallar seviyesinden anlatmak değil insan fıtratı üzerinden fikir inşaası ile fikirden fiile doğru geçiş yapmaya başlamaktır.

Buna bir misal verecek olursam Hutbe-i Samiye'de Bediüzzaman'ın takip ettiği ve ifade ettiği çok güzel bir yer var şöyle ki :

Hem nev-i beşer, hususan medeniyet fenlerinin ikazıyla uyanmış, intibaha gelmiş, insaniyetin mahiyetini anlamış, elbette ve elbette dinsiz, başboş yaşamazlar ve olamazlar. Ve en dinsizi de, dine iltica etmeğe mecburdur. Çünkü acz-i beşerî ile beraber hadsiz musibetler ve onu inciten haricî ve dâhilî düşmanlara karşı istinad noktası; ve fakıyla beraber, hadsiz ihtiyacata mübtela ve ebede kadar uzanmış arzularına meded ve yardım edecek istimdad noktası, yalnız ve yalnız Sâni-i Âlemî'ni tanımak ve iman etmek ve âhirete inanmak ve tasdik etmekten başka, uyanmış beşerin çaresi yok!

Kalbin sadefinde din-i hakkın cevheri bulunmazsa, beşerin başında maddi-manevî kıyametler kopacak ve hayvanatın en bedbahtı, en perişanı olacak.

Cümle çok orjinal ve zamanı ve bu zaman içindeki insanı çok iyi analiz edip anlatıyor. Gelişen teknoloji ve bilim ile insan hem esyonun hem de kendi mahiyetine daha fazla vakıf olup inceliklerine ulaşıyor. Bu ise aslında İslamiyetin lehine işleyen bir durum.

Zira Kur'an hem kainatı hemde insanı derinlemesine ele alıp ayetlerin ifade ettiği hakikatlara ve insanı kainat üzerinden varlıklar üzerinden yani kendi müşahade sahasında maddi manevi organ ve cihazlarıyla tanık olduğu kâinatın misallerle isbata dayalı bir şekilde davet ediyor. Küçük bir misal verecek olursam Kurbanî bir metod olan "delil-i ihtira" ile kâinata zerrelerden büyük gezegene kadar var olan nizam ve intizam, ölçü ve kusursuzluğu nazara veriyor ve bugün insanlık bu kusursuzluğa nizam ve intizamı kendisi derinlemesine şahit alıyor. Dolayısıyla ile zamanın geçmesi ve insanın hem kainatı hem kendini derinlemesine araştırıp öğrenmesi insanîyeti bozulmayanları İslama yakınlştırıyor.

İhtiyarlandıkça zaman, Kur'an da gençleşiyor. Rumuzu hem tavazzuh eder, tabiat ve esbabın perdesini de yırtar o hitab-ı Yezdânî.

Nur-u tevhidi, her dem her âyetten fıskırır. Şehadet perdesini gayb üstünden kaldırır. Ulviyet-i hitabı dikkate davet eder, o nazar-ı insanî.

Daha önceki derste ifade ettiğim **su istikbal inkılabatı içinde en gür sada İslamın olacaktır** sözü her daim hakikat olarak tezahür ederaktır.

İnsan kainatın zahirine baktığı zaman onu inciten ve her şeyyle ona düşman olan unsurlardan oluşan bir kainatta yaşadığını görecektir. Bu yapı içinde de mahiyetinde hadsiz bir aczle yüzyüze geldiğinde kendisini hi-maye eden gözetken bir varlığa sığınmaya mecburdur. Bu gözetken varlığında kendisi varlık cinsinden olmayan ve bütün varlıklara hükmedebilen bir merci olmalıdır. Yani bu mahiyetteki bir insan için yegane merci-i hakiki ve noktari istinad Allah itikaddır.

Yine insan mahiyetine baktığı zaman nihayetsiz bir fakrı vardır. Aynı insanın bu fakrı ile beraber gerek maddi gerek manevi anlamda hadsiz ihtiyacı ve bu ihtiyaçlarının yanında sonsuzluk isteyen öteleri gözetleyen, ölümsüzlük teressühatları ile alude olan bir varlık olduğu aşikar. Ve onun bütün bu arayış, maddi manevi ihtiyaçlarının bütünü ile tatmin edileceği ve sonsuzluk, ölümsüzlük isteğini yaşayacağı ona meded verecek bir noktari istimdada ihtiyacı vardır. İşte bu mahiyetteki bir insan için yegane noktari istimdad ahirete iman hakikatidir. Bu hakikatların insan fitratındaki karşılıklar hakkında çokca misal geçmiş derslerde ifade edildi.

### Hasıl-ı kelâm:

Beşer bu asırda harblerin ve fenlerin ve dehşetli hâdiselerin ikazıyla

uyanmış ve insaniyetin cevherini ve câmi' istidadını hissetmiş. Ve insan, acib cemiyetli istidadıyla yalnız bu kısacık, dağdağalı dünya hayatı için yaratılmamış; belki ebede meb'ustur ki, ebede uzanan arzular, mahiyetinde var. Ve bu dar, fâni dünya, insanın nihayetsiz emel ve arzulanna kâfi gelmediğini herkes bir derece hissetmeğe başlamış.

İnsaniyet zaman içinde üç tazyikat ile dine ve onun koruyucu, gözetici hakikatlarına olan muhtaclığını dini hakkın insan fıtratının olmazsa olmazı olduğunu anlamış ve kalben, aklen tasdik etmiş

**1-HARBLER**: 2 büyük dünya sarası ve sürekli süregelen inili ufaklı harpler insan mahiyetinin ona dercedilen latifelerin ve kurvelerin ancak kalbi, akli vicdani özetle insaniyeti bütünsellik içinde eğitecek, terbiye edecek yegane etkili tek öğretinin semavi yarı vahye dayalı bir din öğretisi ve onun rehberliğini yapacak bir nebi ile olabileceğini net şekilde gösterdi. Zira hiçbir arzi öğretisi ve eğitim sistemi bunu başaramadı.

**2.FENLERİN İNKİSAFI**: İnsan müsbet ilimlerde terakki ettikçe hem kendi mahiyetinin derinliğini görüp hemde var oluşu ne kadar sebep sonuca açıklanmaya çalışılsa çalışırsın işin sonunda netice onlarca metafizik hakikatta mutlak bir yaratıcıya dayandığını net şekilde hissediliyor. Bu noktada hayatını kainatta bir yaratıcının olmadığı iddiasının adı olan ateizme adayın Antony Flew 2004 yılında

ateizmden deizme geçiş yaptığını kainaatta onun ifadesi ile **zekice bir tasarımı** yani Kur'an'ın çok ayette ifade ettiği delil-i inayet hakikatını insanıyeti ile fark edip **YANILMIŝIM TANRI VAR** kitabı ile ilan etmiş

**3 DEHşETLİ HADİSAT:** İletişimin artması ile artık her olay her hadise çok cabuk duyuluyor. Salgın hastalıklar, depremler, yangınlar, kuraklık vs. gibi hadiseler artık daha çok yayıldı ve insanlığın bu gibi vesilelerle beraber hakikati artık daha zahir bir hale gelip insanı arayışa ve ölümün zahiri karanlık yönünü anlamlandırıp aydınlatma ihtiyacı daha da siddetlemiş. Bunu da yapacak yegane bilgi de ancak din hakikati dir.

İşte bu nükte içindir ki, herkesin kalbinde derinden derine bir din-i hakkı aramak meyli çıkmış. Herşeyden evvel, ölüm i damına karşı din-i haktaki bir hakikatı arıyor ki kendini kurtarsın. Şimdiki hâl-i âlem bu hakikata şehadet eder.

İnsanîyetin bütün camiîyetini tatmin edecek ve onun sorularına cevap verecek yegane din İslamdır. Doğru, tahkike dayalı din-i hakkın İslam olduğudur. Şu anda dinsizliğin hedef aldığı tek din İslamdır. Farklı farklı görüşler ve inanışlar hatta düşmanlar tek noktaya toplanmış bir yere saldırıyorsa o saldırılan yerde mutlaka çok âli bir mâna vardır ve arası doğrudur. Bugün ateizm, deizm, agnosizm gibi inanca sistemleri top ve-



konu olarak din hakikatına ve onun bu zamanda tek adresi olan İslamiyete saldırıp onda temerküz ediyorsa bu İslamiyetin yegane din olduğunun da bir isbatı oluyor.

İnsaniyetin bu analizinin neticesinde ulaşacağı İslam din hakikatını enfüs noktasında insanla kendi üzerinden buluştururken, afakta harici alem de de insanı o alemde var olan harika sisteme bakmayı, görmeyi, bunlar üzerinde düşünmeyi akletmeyi ders verir, buna yönlendirir.

Meselâ: Bakınız, o âyetlerin başında ve âhirlerinde diyor ki: "Neden bakmıyorsunuz? İbret almıyorsunuz? Bakınız ki, hakikatı bilesiniz." "Biliniz" ve "Bil" hakikatına dikkat et. "Acaba neden beşer bilemiyorlar, cehl-i mürekkebe düşüyorlar? Neden taakkul etmiyorlar, divaneliğe düşerler? Neden bakmıyorlar, hakkı görmeye kör olmuşlar? Neden insan sergüzeşt-i hayatında, hâdisat-ı âlemden tahattur ve tefekkür

Yani İslamiyet beni veya kendine tabî olmasını istediği insanları dogmatik, körükörüne bir inanışa değil tahkiki akıl ve kalp basta olmak üzere insaniyetin bütünü ile kanaat getirecekleri mutmainliğe bina edilmiş bir inanışa davet eder.

Bunun içindir ki:

Hasıl-ı kelâm:

Biz Kur'an şakirdleri olan Müslümanlar, bürhane tâbi oluyoruz. Akıl ve fikir ve kalbimizle hakaik-i imaniyeye giriyoruz. Başka dinlerin bazı efradları gibi ruhbanları taklid için bürhanı bırakmıyoruz. Onun için akıl ve ilim ve fen hükmettiği istikbalde, elbette bürhan-ı aklıye istinad eden ve bütün hükümlerini akla tesbit ettiren Kur'an hükmedecek.

Dolayısıyla Deizmin ilk karşı çıktığı dayatmaya dayalı zorlama ile insanın dinle buluşma fikrinin insaniyetin fıtratına aykırıdır düsturunu Kur'an rahyin ilk nazil olduğu zamanda hatta ilk ayetle reddeder.

ilk ayeti OKU olan insanın aklını ona rehber yapan oradan onu kalple mecz edip madde mana dengesini kurduran bir din hakikati kimseyi icbar ile akli iptal ederek kendhe gacirmamış ve cagirmaz. Buna buavin büyük kurlan mütepekkiri olan Bediüzzaman Said Nursi'nin de şu sözünü isbat olarak gösterebiliriz

Kelimetullah ile mükelleftir. Bu zamanda en büyük sebebi, maddeten terakki etmektir. Zira **ecnebler fûnun ve sanayi silâhıyla bizi istibdad-ı manevîleri altında eziyorlar.** Biz de **fen ve san'at silâhıyla ilâ-i Kelimetullahın en müdhiş düşmanı olan cehil ve fakr ve ihtilaf-ı efkâra cihad edeceğiz.** Amma **cihad-ı haricîyi şeriat-ı garranın berahin-i katiasının elmas kılınçlarına havale edeceğiz.** Zira **medenilere galebe çalmak ikna iledir.** söz anlamayan vahşiler gibi icbar ile değildir. Biz muhabbet fedaileriyiz, husumete vaktimiz yoktur!...

İslam fikir ve fiil ile mecz olmuş bir hakikattir.  
Ve insanîyetin yegane kurtuluş reçetesidir.

Deizmin ikinci ve temel iddialarından biri de "Akıl rehberlik için yeterlidir ve Tanrının varlığına akıl ile ulaşılabilir dolayısı ile aracılara hatta nübüvete gerek yok"

Bu temel iddiayı "nasıl ki göz görülebilen şeyleri kendi başına görür, kulak duyulabilen şeyleri kendi başına duyabilir. Akılda akledilebilen her şeyi kendi başına karar verebilir, onlar."

Deizimin bu iddiaları bütûn bütûn yanlış mı hayır. Akıl çok büyük bir nimettir. Ve bir çok islam alimi insan aklının yaratıcıya ulaşmak için çok büyük bir rehber olarak kabul etmişler.

Hatta Bediüzzaman hazretleri aklın tatilî esgal etse bile devreye vicdanın gireceğini ve insan ne olursa olsun mutlaka enfûsi delillerle Halkına ulaşacağını ve Onu bulacağını ifade eder.

Dördüncüsü:

Akil ta'til-i eşgal etse de, nazarı ihmal etse, vicdan Sâni'i unutamaz. Kendi nefsini inkâr etse de; onu görür, onu düşünür, ona müteveccihdir. Hads ki, şimşek gibi sür'at-i intikaldir, daima onu tahrik eder. Hadsin muzaafı olan ilham, onu daima tenvir eder. Meyelanın muzaafı olan arzu ve onun muzaafı olan iştîyak ve onun muzaafı olan aşk-ı İlahî, onu daima marifet-i Zülcelal'e sevkeder. Şu fitrattaki incizab ve cezbe, bir hakikat-ı cazibedarın cezbîyledir.

Akil yaratıcıyı bulma noktasında çok önemli bir rehber, bir kaynak. Bu mânâ devamında şu soruyu beraberinde getiriyor:

"Akil yaratıcıyı bulma ve tanımada yeterli bir kaynak veya rehber mi?"

Araştırmamın başında ifade ettiğim gibi deizm hristiyanlığa karşı bir tepki hareketi olarak çıkmıştı. Deizmin bu kadar akli esas tutmasında yine tahrip olan hristiyanlığın da etkisi büyük. Ve akli rehber kabul etmelerinde hristiyanlara vahiy kabul edilen tahrip olmuş incilin büyük etkisi var. Akil esas tutularak tahrip olmuş incilin rehberliğinin reddi var. Fakat bu haklı tepkiselik umumileşerek vahyin bütünü ile reddini netice verdiğinden bu noktanın ele alınması ve etraflıca üzerine düşünülmesi gerekli hale gelmiş vaziyette.

Öncelikle akıl insanın en önemli ve onu sair mahlukattan ayıran cihazıdır. Akıl ile insan eşya yani mevcudât ve o mevcudatın sair mevcudat ile olan ilişkilerini ve o mevcudatın varoluşu ile ortaya çıkan hikmetlerini ve daha birçok noktayı çözümlleyen bir araçtır.

İnsan akıyla keşfettiği varlık üzerinde o varlıklar üzerinde kendisine verilen mesajları anlayamaz. Varlığın kaynağını yani yaratıcıyı bulabilir ama o yaratıcının varlık ile ifade ettiği manaların kaynağı olan yaratıcıya ait niteliklere ancak bir üst akıl yani nübüvvet bir üst bilgi yani vahye muhtaçtır.

Akil ile insan varlık üzerinde yorumlama yapabilir. İnsaniyeti ile ilişki kurduğu varlıklar üzerinde yapmış olduğu çalışmalarla onlar hakkında bilgiye ulaşabilir.

Bilgi yazılışında da belli olduğu gibi varlık hakkında "akla" bakan, sebep sonuca merkezli ilkelerdir. Yani felsefenin, bilimin varlıklar ve o varlıklara ait olgu ve ilkelerin bütünselliği ile ifade ettikleri öğretiler, yorumların bütünüdür adı bilgidir. Peki bu bilgiler yani akla bakan rasyoneellik içinde bir anlamlandırma insanı tatmin eder mi?

Cevap açık ve net olara hayırdır. Zira insan yalnızca akıldan ibaret bir varlık değildir. İnsan insan yapan kalp, ruh, vicdan gibi manevi yönlerin istediği, aradığı cevaplar vardır. Bu cevaplar asla "bilgi" denilen sebep, sonuca ilişkisine dayalı, madde merkezli cevaplar olmaz.

Bu noktada insanı bütünselliği içerisinde tatmin edecek olgu ve ilkelerin yanında manasında mecz edilerek ifade edileceği bir üst bilgiye yani vahye, bir üst akla yani nübüvvet muhtaçtır. Nebiler ve nübüvvet makamı ile verilen vahyin öğretisi madde ve mana ilişkisi ile akla bakan kuru bilgiden farklı olarak insanıyeti bütünü ile

tatmin eden marifettir.

Marifet akıl ve kalp ittifakı ile elde edilir. Bazı

düşünelere göre akıl bilgilerin toplamıdır.

İnsan duyuuları ile bu bilgileri toplar, yorumlar. Maddi bilgiler akıl süzgecinden geçirildikten sonra

Kainattaki mütemadiyen şu hayretengiz faaliyetin sırrı ve hikmeti nedir?

Neden şu durmayanlar durmuyorlar daima dönüp tazeleniyorlar?

gibi fıtratın mana soruşturmasını nebi vasıtası

gelen vahiy ile mananın derc edildiği kalbi bilgi-

ye dönüşür. Vahiy ve nebi bilgiyi inanca dönüs-

türür. Vahiy akli devre dışı bırakmaz zira bilgi-

siz vahiy kalbe rüfuz etmez. Akıl ile elde edilen

bilgi kalbi bilgiye yani marifete dönüşünce

ayetin isaret ettiği gerçek bilgi yani

marifetullah olur.

Vahiy ve nebi ile verilen bilgiler insanın aklını

kalbini bütün insanıyetini tatmin için bütün öğre-

tisini gerek insanın enfüsünde deliller ile gerek

şafakta varlıklar üzerinden misaller vererek

rasyonel yani tam bir gerçeklik üzerinden

verilen bilgilerdir.

Kur'an bu bilgiye işaret için gerçek bilgi tabirini kullanır.

İSTE BİR İNSANLARA BU MİSALLERİ ANLATIYORUZ.

AMA BUNLARIN HİKMETİNİ GERÇEK BİLGİ SAHİBİ OLANLARDAN BAŞKASI KAVRAYAMAMAKTADIR

(ANKEBUT - 43)

Bu gerçek bilginin kaynağı olan vahyin öğretisine karşı iki gruh insan bu öğreتيye karşı direna göstermiş

Birinci gruh akılları ile anlamlandırmaya çalıştıkları varlığı ve o varlığa ait derinlemesine bilgi sahibi olmalarına rağmen manaya yani maneviyata kör kaldıklarından kalpsiz feylesof ve bilim adamı oldular. Manasızlık tan acı çekmeye mahkum oldular. İkinci gruh ki belkide en acı olanı bu kısım akıl ve kalp ittifakı ile elde edilecek gerçek bilgiye "akıl" kısmını iptal ederek "düşünmeyerek" bilgisiz marifetullahı ulaşma iddiasında bulunan zahiri dindar ama hakikatte dini-dar olan taassub ve tahakküm ehli insanlar olmuş

Vahyin ve nebînin akıl ve kalp ittifakı ile verdiği marifet HİKMETİ netice verirken bu ittifaktan mahrum kalan ehl-i dinde akıl ve bilginin olmaması hikmet kökünden çıkan tahakküm

ortaya çıkar.

Belki de bu tür bir din anlayışına karşı itiraz neticesinde hristiyanlığa karşı deizm ortaya çıktı.

Deizimin bu insanı akla hasreden ve kayıtlayan yaklaşımında tahrip olmuş hristiyanlığın akli iptal eden yaklaşımına panzehir akıl ve kalp ittifakı ile insanıyeti bütünsellik içinde tatmin eden islamiyet olmuştur.

Son olarak insanın idrak ve anlayış mekanizması akıldan ibaret değil. Hatta akıl belkide bu cihet ile çok alt tabakadaki bir anlayış ve idrak mertebesi

#### Dimagda meratib-i ilim muhtelifdir, mültebise

Dimagda meratib var; birbiriyile mültebis, ahkamları muhtelif. Evvel tahayyül olur, sonra tasavvur gelir.

Sonra gelir taakkul, sonra tasdik ediyor, sonra izan oluyor, sonra gelir iltizam, sonra itikad gelir.

İtikadın başkadır, iltizamın başkadır. Herbirinden çıkar bir halet: Salabet itikaddan,

Taassub iltizamdan, imtisal izandan, tasdikten iltizam, taakkulde bitaraf, bibehre tasavvurda.

Tahayyüde safsata hasil olur, mezcine eğer olmaz muktedir. Bâtil şeyleri güzel tasvir etmek, her demde

Safi olan zihinleri cerhdır, hem idlâli.

## DİMAĞ MERTEBELERİ

7- İTİKAD

6- İLTİZAM

5- İZAN

4- TADİK

3- TAAKKUL

2- TASAVVUR

1- TAHAYYÜL

Felsefe insanı akıldan ibaret sayar. Akıl insanıyeti içinde idrakin ilk basamaklarından biridir. Ondan daha câmi olan kalbi, ruhi idrak mertebeleri akıldan çok daha keskindir.



Her insan dinli olsun dinsiz olsun bazı hakikatları aklı ile idrak edemesede kalben, vicdanen kabul ettiği olmuştur. Akıl idrak edemediği ama insanîyetin red edemediği çok şeyi her insan yaşamıştır.

Bilgiyi, idraki akla sıkıştırmak hasretmek her şeyi rasyonalizm üzerinden anlamlandırma kalben, ruhen, vicdanen kabul ettiğimiz bir çok şeyi inkar etmemiz anlamına gelir.

Sevgi, şefkat, vicdan, ruh gibi bir çok manevî şeyler aklen idraksizliğinden dolayı yok sayılır ve red olunur.

Netice olarak akıl çok şeydir ama asla her şey değildir.